

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نپاشد تن من مباد بدین بوم و برزنده یک تن مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Political

سیاسی

نویسنده: سیدمهدی طالبی، روزنامه‌نگار
فرستنده: عثمان حیدری
۲۴ جنوری ۲۰۲۰

آشوب در عراق برای حفظ منافع اقتصادی امریکا

تبعات توافقات تجاری با چین بدون امضای توافق جدید با شرکت‌های امریکایی، کمتر از یک هفته پس از بازگشت عبدالمهدی از چین خود را در کف خیابان‌های عراق نشان داد. از اول اکتوبر ۲۰۱۹ جنوب عراق صحنه اعتراضات مردمی به فساد، بیکاری و نبود امکانات رفاهی شد و توسعه آن به بغداد در نهایت منجر به استعفای عادل عبدالمهدی، معمار دوران جدید اقتصاد عراق شد. به دنبال اعتراضات مردمی در عراق که ردپای عناصر وابسته به امریکا نیز در آن به چشم می‌خورد، توافقاتنامه‌های امضاشده با چین به دلیل بی‌ثباتی اوضاع تا مرحله اجراء نرسید.

فرهیختگان آنلاین

نخست‌وزیر عراق درخواست امریکا برای لغو توافقاتنامه عراق با چین را رد کرده است

آشوب در عراق برای حفظ منافع اقتصادی امریکا



آن‌گونه که از مفاد توافق و اظهارات نمایندگان پیداست، عادل عبدالمهدی در شیوه جدید توافق با چین، رسماً قصد داشته سیستم پرداخت مبادلاتی مستقل از پول را ایجاد کند.

به گزارش «فرهیختگان آنلاین»، در میانه قرن ۱۹ کمبود نقره برای خرید چای از چین، انگلیس را به فکر جایگزینی تریاک به جای نقره انداخت. اعتیاد شدید چینی‌ها به تریاک باعث شد آنها پس از مدتی، واردات این کالا را ممنوع اعلام کنند. به دنبال اعلام این تصمیم، بریتانیا که در آن زمان ابرقدرت دنیا بود، به مرزهای آبی چین لشکرکشی کرد و مانع ورود تمام کالاهای وارداتی به چین شد تا چینی‌ها ناچار شوند پیمان «نانجینگ» را امضاء کنند و امتیازات زیادی به بریتانیا بدهند. این واقعه که از آن به «جنگ تریاک» یاد می‌شود، شاید نخستین شکل رسمی از جنگ تجاری در قاره کهن بود. دو قرن بعد، متحد دیرینه بریتانیا (امریکا) هم با چین وارد جنگ تجاری شد. امریکایی‌ها در دوره دونالد ترامپ البته تنها به چین بسنده نکردند و چند ماهی هست که شکل جدیدی از جنگ تجاری را علیه عراق آغاز کرده‌اند.

بهانه این جنگ، توافق بسیار مهمی بود که عراق با چین آن را نهایی کرده بود. عادل عبدالمهدی، نخست‌وزیر عراق اواخر شهریورماه [سنبله] در رأس هیأتی پنج نفره از مسئولان، وزیران، صاحبان مشاغل، فرمانداران و دست‌اندرکاران امور تجاری و اقتصادی عراق به مدت پنج روز به چین سفر کرد تا آن‌گونه که خودش گفته بود روابط عراق را با چین به‌عنوان دومین قدرت اقتصادی دنیا توسعه بدهد. بر اساس آنچه به نقل از مقامات عراقی و چینی منتشر شده، این توافقات چندین حوزه را پوشش می‌دهد و تنها در یک مورد، چینی‌ها موظف شدند ۱۰ میلیارد دلار در حوزه عمرانی، زیرساختی و پروژه‌های مربوط به مسکن سرمایه‌گذاری کنند. علاوه بر این چینی‌ها چهار نیروگاه بزرگ تولید برق را با هدف پایان دادن به بحران برق در عراق خواهند ساخت.

در توافق دوکشور، بررسی مشکلات تمامی بخش‌ها به‌ویژه زیرساخت‌ها و خدمات در پروژه‌های شبکه‌های آبی، جاده‌ها و پل‌ها، تأسیس بیمارستان‌های بزرگ و آموزشی از جمله تأسیس مدارس و دانشگاه‌ها، ارتباطات و تکنولوژی برای از بین بردن فساد و در زمینه کشاورزی و صنعت گنجانده شده و حتی پروژه‌های ستراتیژیک مانند بندر «فاو» نیز در همین چارچوب اجرایی خواهد شد. نکته مهم‌تر از این توافقات، چشم‌انداز اقتصادی دوکشور در ۱۰ سال آینده است. در حالی که در حال حاضر حجم مبادلات تجاری دوکشور حدود ۳۰ میلیارد دلار است، عادل عبدالمهدی از توسعه آن تا میزان ۵۰۰ میلیارد دلار در سال ۲۰۳۰ سخن گفته است. در جریان سفر عبدالمهدی به چین، برخی تحلیلگران با توجه به نفوذ آمریکا در عراق، از تبعات امضای توافق با شرکت‌های چینی و بی‌توجهی به شرکت‌های امریکایی سخن می‌گفتند. پیش از این توافقات، آمریکا با سوءاستفاده از تسلط خود بر بغداد، ضمن دخالت در انعقاد قراردادهای اقتصادی این کشور، یا قراردادهای خارجی را لغو می‌کرد یا در ازای یک قرارداد آزادانه، یک قرارداد بر دولت عراق تحمیل می‌کرد. یک نمونه از این اقدامات قرارداد ۱۵ میلیارد دلاری دولت عراق با شرکت زیمنس آلمان بود که واشنگتن با اعمال فشار توانست شرکت امریکایی جنرال الکتریک را نیز به‌عنوان شریک وارد این قرارداد بزرگ کند. تبعات توافقات تجاری با چین بدون امضای توافق جدید با شرکت‌های امریکایی، کمتر از یک هفته پس از بازگشت عبدالمهدی از چین خود را در کف خیابان‌های عراق نشان داد. از اول اکتوبر ۲۰۱۹ جنوب عراق صحنه اعتراضات مردمی به فساد، بیکاری و نبود امکانات رفاهی شد و توسعه آن به بغداد در نهایت منجر به استعفای عادل عبدالمهدی، معمار دوران جدید اقتصاد عراق شد. به دنبال اعتراضات مردمی در عراق که ردپای عناصر وابسته به آمریکا نیز در آن به چشم می‌خورد، توافقنامه‌های امضا شده با چین به دلیل بی‌ثباتی اوضاع تا مرحله اجراء نرسید. داده‌های نهادهای اطلاعاتی و امنیتی نیز نشان از آن دارد که کشور درگیر اوضاع وخیم‌تر اقتصادی خواهد شد و در چنین شرایطی بعید است شرکت‌های خارجی قصد ورود به عراق را داشته باشند. حالا در چنین شرایطی، امریکایی‌ها در تلاشند با فشار بر عبدالمهدی، او را ناگزیر به لغو توافق با چین بکنند. خبر کارشکنی آمریکا در توافق عراق و چین را یک نماینده جریان حکمت عراق افشاء کرده است.

حسن خلایطی از درخواست امریکا از عبدالمهدی نخست‌وزیر پیشبرد امور برای لغو توافق با چین و مخالفت عبدالمهدی با این خواسته خبر داد. پیش از خلایطی، مهدی تقی امرلی، عضو کمیسیون دفاعی پارلمان عراق گفته بود: «امریکا و برخی کشورهای دیگر، با سوءاستفاده از کمکاری‌های دولت تلاش کردند مانع قراردادهای دولت عراق با چین برای خرید سلاح‌های پیشرفته و دیگر توافقات‌های سرمایه‌گذاری و اقتصادی شوند و سفر [اخیر] عادل عبدالمهدی نخست‌وزیر عراق به چین، امریکا را عصبانی کرده و عبدالمهدی اکنون [با اعتراض‌های اخیر خیابانی] تاوان این سفرش به چین را می‌دهد.»

توافق با چین بدون دالر امریکا

اما چه چیزی در پس این توافق نهفته است که امریکائی‌ها به هیچ وجه حاضر به اجرای آن در عراق نیستند. بخشی از پاسخ به این سؤال را حسن خلایطی داده است. بر اساس آنچه او به شبکه «العهد» عراق گفته، قرار است در این توافق، عراق روزانه ۱۰۰ هزار بشکه نفت از سهم اوپک خود به چین بدهد و چین نیز درآمد مربوط به این توافق را برای حل بحران در دو بخش مسکن و راهسازی استفاده کند. بر پایه این توافقنامه، یک حساب مشترک میان بغداد و بیجینگ در یک بانک چینی افتتاح و منابع لازم برای بازسازی عراق، از این حساب به شرکت‌های چینی پرداخت خواهد شد. این نماینده عراقی گفته «درآمدهای حاصل از این توافق به بانک فدرال امریکا نخواهد رفت و به همین دلیل نیز، واشنگتن به‌صراحت خواستار لغو این توافق است و از نخست‌وزیر خواست تا به کمک وکلای حقوقی، این توافقنامه را لغو کند. اما عبدالمهدی این درخواست امریکا را رد کرده است.»

آن‌گونه که از مفاد توافق و اظهارات نمایندگان پیداست، عادل عبدالمهدی در شیوه جدید توافق با چین، رسماً قصد داشته سیستم پرداخت مبادلاتی مستقل از پول را ایجاد کند. پس از حمله امریکا به عراق در سال ۲۰۰۳، بانک مرکزی عراق یک حساب در بانک مرکزی امریکا (فدرالرزرو) ایجاد کرد. بر پایه قطعنامه ۱۴۸۳ ملل متحد که پایان‌دهنده تحریم‌های جهانی ضدصنعت نفت عراق بود، تمام درآمدهای نفتی عراق باید به حساب یادشده در بانک مرکزی امریکا واریز شوند. بغداد مجبور است از مجرای این حساب، پرداخت‌های مالی خود را انجام دهد. هرچند این منابع مالی متعلق به ملت عراق است اما امریکا به بهانه‌های واهی اجازه مسدود کردن این حساب را دارد. در جریان تصمیم پارلمان عراق برای اخراج نظامیان امریکائی از این کشور، دونالد ترامپ رئیس‌جمهور امریکا رسماً عراق را تهدید کرد که در صورت اجرای این تصمیم، هزینه پایگاه‌های امریکا در عراق را از حساب عراق در فدرالرزرو برداشت خواهد کرد. پس از این تهدید، وال‌استریت ژورنال در گزارشی نوشت که «تهدید مسدود کردن حساب‌های بانکی فقط در حد حرف نیست. حساب‌های بانکی عراق در سال ۲۰۱۵ میلادی نیز توسط ایالات متحده مسدود شد، زمانی که فدرالرزرو نیویورک نگران این بود که پول‌های عراقی با دور زدن تحریم‌ها وارد نظام بانکی ایران شوند یا برای تأمین مالی نیازهای داعش مورد استفاده قرار گیرند.»

عادل عبدالمهدی با درک چنین شرایطی برای یک توافق بزرگ به چین رفت. او برای مقابله با اعمال نفوذ امریکا بر سیستم مالی خود تصمیم گرفت با مدلی از سیستم پرداخت‌ها کار کند که در آن نه‌تنها نیازی به دالر امریکا نباشد که اساساً پولی بین دوطرف رد و بدل نشود. او بخوبی می‌دانست حتی اگر قرار باشد بین دو کشور از ارزهای ملی در جریان باشد، انتقال پول بدون استفاده از سیستم بانکی سوئیفت – که تحت نفوذ امریکاست – تقریباً ناممکن است. حتی با طراحی سازوکاری برای عدم استفاده از سوئیفت، مبادله با ارزهای ملی پیچیدگی‌های خاص خود را دارد. نمونه این پیچیدگی‌ها در عملی سازی مکانیسم مالی بین دو کشور چین و روسیه قابل بررسی است که پس از پنج‌سال مذاکره،

اخيراً توانستند بر سر فروش الانجی یا همان گاز مایع روسیه در ازای دریافت یوان به توافق برسند. عراق نخواست از این روش استفاده کند. آنها عملیات جالبتری را طراحی کردند که بر اساس آن در ازای دریافت خدمات، به جای پول، نفت می‌دهند. نفس اقدام عراق، دور زدن تسلط مالی آمریکا بر عراق از طریق فدرالرزرو است اما این اقدام پیامد بسیار گسترده و خطرناک برای آمریکا دارد. دور زدن سیستم مالی آمریکا، به ایجاد سیستم‌های پرداختی می‌انجامد که مستقل از دالر هستند. با اقدام جدید آمریکا نه تنها تسلط ویژه مالی خود بر مبادلات مالی و تجاری بغداد را از دست می‌دهد بلکه در سطحی بالاتر با پیامدهای ایجاد و گسترش سیستم‌های مالی مستقل از دالر نیز روبه‌رو می‌شود.

تشکیل و رشد بازار غیردالری

این اقدام عراق، به شکل دیگری در راستای افزایش احتمال شکل‌گیری بازارهای غیردالری است. بازارهای غیردالری که بر مبنای «پیمان‌های پولی دوجانبه» شکل گرفته است، راهکار نسبتاً موفق رهائی از فشار دولت ترمپ در معاملات بین‌المللی است. خرید دستگاه اس ۴۰۰ روسی نمونه شکل‌گیری پیمان پولی دوجانبه است. ترکیه و هند خواهان دریافت این دستگاه دفاع هوایی پیشرفته روسیه بودند اما تحریم‌های آمریکا علیه شرکت‌های نظامی روسی، اصلی‌ترین مانع ترکیه و هندوستان در خرید این دستگاه بود. انقره و دهلی‌نو برای خرید این دستگاه دفاعی بدون استفاده از دالر، از پیمان پولی دوجانبه استفاده و اعلام کردند هزینه این دستگاه را به غیردالر (روپیه) پرداخت می‌کنند. تشکیل بازارهای غیردالری و مبتنی بر ارزهای ملی، یکی از نگرانی‌های اصلی از اقدامات اخیر دولت ترمپ علیه ایران است چراکه با این شیوه می‌توان تحریم‌های آمریکا علیه کشورها را که مبتنی بر دالر است، دور زد و رفته رفته یک شبکه جدید جایگزین شبکه مالی ایالات متحده خواهد شد.

استقلال برای نقش آفرینی منطقه‌نی

پس از چند دهه غایب بودن از معادلات منطقه‌نی، عراق با تکیه بر منابع نفتی‌اش، یک بار دیگر سودای رهبری کسب جایگاه سابق خود در غرب آسیا و رهبری بر جهان عرب را دارد. این اتفاق وقتی می‌توان عملی شدن دارد که عراق از سیطره فدرالرزرو بر مبادلات تجاری‌اش خارج شود و به عنوان یک کشور مستقل بتواند با دنیا معامله بکند. در حال حاضر آمریکا از تسلط خود بر حساب بانک مرکزی عراق سوءاستفاده می‌کند. در صورتی که آمریکا کشوری را مورد تحریم قرار دهد، عراق از طریق حسابش در فدرالرزرو قابلیت پرداخت به آن کشور را نخواهد داشت. به عنوان مثال در صورتی که آمریکا ایران و سوریه را تحریم کند، عراق حق پرداخت و مبادلات مالی را از طریق فدرالرزرو نخواهد داشت. بغداد هم‌اکنون نیز برای پرداخت مالی به ایران از معافیت‌های تحریمی واشنگتن استفاده می‌کند و در صورت تمدید نشدن این معافیت‌ها، کار سختی برای پرداخت پول کالاهای وارداتی از ایران خواهد داشت.

حذف دالر در خریدهای نظامی

دولت عراق به نظر راه رهائی از بند استعمار اقتصادی، سیاسی و نظامی آمریکا را پیدا کرده است. این کشور علاوه بر توافقات اقتصادی، قصد دارد در حوزه نظامی نیز از همین شیوه استفاده کند. این تلاش‌ها پس از جنایات آمریکا در هدف قرار دادن سردار سلیمانی و ابومهدی المهندس و همچنین بمباران مواضع حشدالشعبی در مرز القائم شدت گرفته است. عراق تصمیم گرفته است وابستگی نظامی خود به واشنگتن را کم و قطع کند. عراق روی زمین قدرت مناسبی دارد اما در دفاع هوایی دارای حفره‌های عمیقی است و تقریباً هیچ‌گونه دستگاه قابل اتکای دفاع هوایی را در اختیار

ندارد. مسالهای که باعث شده است امریکا با استفاده از این نقطه ضعف کنترل آسمان عراق را در دست گرفته و به هشدارهای دولت بغداد در آسمان بی‌توجهی کند. به دنبال بی‌توجهی امریکا به هشدارهای قانونی دولت عراق، این کشور قصد دارد با خرید دستگاه‌های دفاع هوایی به‌طور عملی با سیطره امریکا بر آسمان این کشور مقابله کند. چندی قبل محمدرضا الحیدری، رئیس کمیته امنیت و دفاع پارلمان عراق گفته بود کشورش مذاکرات با روسیه درخصوص خرید دستگاه دفاع هوایی اس-۴۰۰ را از سرگرفته است. امریکا با خرید این دستگاه‌ها مخالف است و در روزهای گذشته نیز تهدید کرده در صورت خرید این دستگاه، عراق را تحریم خواهد کرد. با این حال دیروز، بدر الزیادی، عضو کمیسیون امنیت و دفاع پارلمان عراق اعلام کرد بزودی هیأت‌هایی به سه کشور روسیه، چین و اوکراین فرستاده خواهد شد تا با این کشورها برای واردات دستگاه‌های پیشرفته جهت حمایت از حریم هوایی عراق و تکمیل دوربین‌های حرارتی مدرن در مرز با هدف شناسایی هر گونه تحرکات تروریست‌ها مذاکره کنند.

الزیادی که با روزنامه عراقی «الصباح» مصاحبه می‌کرد، گفت: «پارلمان درصدد تشکیل هیأتی مشترک از دو قوه مجریه و مقننه برای سفر به این سه کشور جهت عقد قراردادهای خرید سلاح‌های پیشرفته است.» او افزود که بسیاری از کشورها برای تجهیز عراق به سلاح‌های مدرن در مقابل نفت، اعلام آمادگی کرده‌اند و این بهترین راه برای تضمین واردات سلاح‌های باکیفیت به عراق است.